

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

NEDİR?

Normal ya da normalin üstünde zekaya sahip;

- Primer psikişik hastalığı
- Duyusal özü
- Belirgin bir beyin patolojisi olmayan
- Dinleme, konuşma, okuma, yazma, akıl yürütme ile matematik becerilerinin kazanılmasında ve kullanılmasında önemli güçlükleri olan
- Kendini idare etme, sosyal algılama ve etkileşim sorunları olan
- Standart eğitime rağmen yaşına ve zekasına uygun başarı gösteremeyen

bireylerdeki nörolojik bir bozukluktur.

○ İlk olarak 1896 yılında → Dr.Morgan tarafından Konjenital Kelime Körlüğü tanısıyla yayımlanmıştır.

○ 1941 Strauss ve Warner tarafından → Minimal Beyin Disfonksiyonu olarak tanımlanmıştır.

○ 1962 yılında Kirk → Öğrenme Güçlüğü terimini kullanmıştır.

Etkileyen Etmenler

- ◎ **Beyin Hasarı:** Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında yaşanan problemler, bebeğin MSS'ini etkileyebilir ve risk faktörü oluşturabilir.
- ◎ **Genetik Etmen:** Pek çok araştırma öğrenme güçlüğünde kalıtsal nedenlerin etkili olduğunu öne sürmektedir. İkiz çalışmaları öğrenme bozukluğunun genetik bir bozukluk olduğu düşüncesini desteklemektedir. Çeşitli çalışmalarda tek yumurta ikizlerinde konkordans oranı %68, çift yumurta ikizlerinde %38 olarak verilmektedir.
- ◎ **Nörolojik Fonksiyonlarda Bozukluk:** Son yıllarda yapılan bazı araştırmalarda göre öğrenme bozukluğunun tek bir alan değil birden çok alandaki işlevsel bozukluktan kaynaklı olduğu savunulmuştur. Son yıllarda gelişen nörolojik görüntüleme çalışmaları ile birlikte okuma güçlüğü yaşayan bireylerde okuma yazma, dil ile ilgili alanlarda beynin sol lobunda daha belirgin olmak üzere normal okuyuculardan daha az aktivasyon olduğu görülmüştür.

Belirlemede Kullanılan Testler

Özel öğrenme güçlüğü olan bireyleri tespit etmek için en iyi yöntemi belirlemek oldukça zordur. Tanılama sürecinde problemlerin saptanmasına yönelik olarak farklı alanlarda değerlendirme yapılmasını sağlayan testler uygulanır. Kullanılan testlerden bazıları şunlardır:

- WISC-R Zeka Testi,
- Bender Gestalt Görsel Motor Algı Testi,
- Stanford Binet Zeka Testi,
- Frostig gelişimsel algı testi

En sık kullanılan ise WISC-R'DİR. Zeka testlerinde zeka puanının yanında sözel ve performans puanı olmak üzere iki farklı puan türü vardır. Sözel IQ, dil becerilerini; performans IQ ise görsel yorumlama, sentez, kopyalama becerilerini barındırır. Bu iki puan türü arasındaki farklılık öğrenme güçlüğü'nün tespitinde yardımcı ölçüttür.

AYIRICI ÖLÇÜTLER

● Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar:

Duygusal sorunlar ve öğrenme güçlüğü arasındaki ayırım da oldukça belirsizdir. Bu durumun nedeni duygusal davranışsal problemlerin başarıyı olumsuz etkilemesi, düşük akademik başarı ve notların zeki öğrencilerde öğrenme güçlüğüne benzemesidir. Burada belirlememiz gereken;

Duygusal sorun mu akademik başarıyı etkiliyor?

Akademik başarısızlık mı duygusal sorunlara yol açıyor?

Bunu da sınıf öğretmeni sınıf içi gözlem ve sınıftaki akranlarından bilgi toplayarak öğrenebilir.

● Tıbbi bozukluk:

Görsel, işitsel ve motor yetersizliklerin olup olmadığı incelenmeli. Çocuğun bu alanlarda bir yetersizliği özel öğrenme güçlüğü açısından değerlendirilmelidir.

● Kültürel-Çevresel ve Ekonomik Etkenler:

Öğrenme güçlüğü olan çocukların dezavantajlı çevre koşullarında büyümek zorunda olan çocuklardan ayrılması gerekir. Yaşanılan öğrenme sorunlarının birincil nedeninin çevresel koşullardan kaynaklanmadığı belirlenmek durumundadır.

SINIFLANDIRMA

DSM-IV'te öğrenme bozuklukları terimi kullanılarak 4 alt başlıkla ele alınmıştır.

◉ Disleksi (Okuma Bozukluğu)

Bireyin kronolojik yaşı , ölçülen zeka düzeyi ve zeka yaşına uygun olarak aldığı eğitim göz önünde bulundurulduğunda doğru okuma , okuma hızı veya okuduğunu anlamada beklenenden önemli ölçüde düşük görülen okuma başarısıdır.

- ❖ Dil temelli bir bozukluk olduğu düşünülmektedir.
- ❖ Fonolojik işleme ve hızlı isimlendirme becerilerinin yetersizliği ile ilgili olmakla birlikte doğru ve akıcı kelime çözümleme becerisinin gelişiminde güçlükler olmasıdır.
- ❖ Fonolojik farkındalık veya fonolojik manipülasyonda eksiklik ile kendini göstermektedir.
- ❖ Görsel algılama problemleri yaşanır.

Ali ad

inci ip atla

Gatin lokumy

Tahit fare tut

Bir gün

Aria

inici ip atla

Gatin lokumy

Tahit fare tut

Bir gün

Hot
15

Ahmed

1 yıl süren terapiden sonraki yazısı.

Ayhan Şensoy No: 649

Dünyayı gezecekti. Kendine güveniyordu. Bizi keşfa biliyordu. Üstelik iyi çiftede atabiliyordu. Kendini yitiriyor. Bayvanlara karşı koruyabiliyordu. Bir gece yarısı sürüden ayrıldı. Ağlara doğru yürümeye başladı.

b u ya ziy i

Ok um akt a zo r

I an abi lir si n . fa k a t

an cak b u se ki lde B E ni anla

ma n ko Lay laş ir.

❖ Okurken bazı harf ya da sayıları karıştırır, ters okurlar.

b yerine d

6 yerine 9

'ne' yerine 'en'

b yerine p

15 yerine 51

'top' yerine 'pot'

m yerine n

2 yerine 5

❖ Bir parçayı okurken satır , kelime, hece, harf atlar ya da okuduğu yeri kaybedip tekrar okur. Yüksek sesle okuma yapmaktan kaçınırlar.

❖ Sesler ile ses sembolleri arasındaki bağlantıları öğrenmeleri yavaştır.

❖ Not tutmada zorluk yaşarlar.

❖ Tahtadaki yazıları defterine geçirirken çok geç kalırlar.

- ❖ Sözlü yönergeleri anlamakta ve izlemekte zorluk yaşarlar.
- ❖ İşitsel figür-zemin ayırt etme sorunu yaşamalarından dolayı aynı anda işittiği iki üç sestten birini seçmekte zorluk yaşarlar.
- ❖ Sıralama gerektiren bilgileri öğrenmede sorun yaşarlar. Haftanın günleri , aylar , mevsimler.. Bunları saysa bile 'Cumadan sonra hangi gün gelir?' diye sorulduğunda cevaplamakta güçlük çekerler.
- ❖ Dinlediği ya da okuduğu öyküyü anlatması istendiğinde olayların sırasını hatırlamakta zorluk çekerler.

● Diskalkuli (Matematik Öğrenme Bozukluğu)

- Bireyin matematiksel becerilerinin kronolojik yaşı ve ölçülen zekâ düzeyine göre, aldığı eğitim göz önünde bulundurulduğunda, beklenen düzeyin belirgin bir şekilde altında olması şeklinde tanımlanmıştır.

Matematik dersinde
sayılarla birlikte
uzayda yolculuk
yapıyorum.

Benim için 12 ile 21
birbirinden farksız.

- ❖ Küçük yaştaki çocuklarda ortaya çıkan matematik ile ilgili problemler, sayıların niteliksel ve niceliksel ilişkilerini anlamakta zorlanma olarak kendisini belli etmektedir .
- ❖ Daha ileriki yaşlarda ise verilen şekli doğru olarak kopya etmede, sayısal işaretleri anlamlandırma ve kavramada, defterde veya çalışma yapraklarındaki yazacağı yeri belirlemede zorluklar yaşadıkları görülmektedir.

- ❖ Matematiksel cümlelerin yazımında konumu belirlemede (örneğin, $14+2$ işlemini alt alta yazarken 1'nin altına 2 yazarak sonucu 34 bulma gibi) sıkça sorun yaşarlar.
- ❖ Rakamlar ile sembolleri ($+$, $-$, $\times$, $\div$) birbirinden ayırt etmede sıkıntı yaşadıkları ve işlem bilgilerinde sorun olduğu için, özellikle toplama, çıkartma, çarpma ve bölme işlemlerini doğru olarak sonuçlandırmak ile ilgili sorunları vardır.
- ❖ Benzer şekilde matematik işlemi sırasında işlemsel belirtileri fark etme, matematiksel adımların sırasını izlemede sorunlar sıklıkla görülmektedir.

- ❖ Birden fazla işlem gerektiren problem durumlarda düşük performans ortaya koymaktadırlar.
- ❖ Matematikteki genel kavramları anlama ve hatırlamada sorun yaşarlar.
- ❖ İşlemlerde sürekli on parmak kullanmaya yönelirler.
- ❖ Sayıları kıyaslamada zorlanırlar, negatif ve pozitif sayıları ayırt edemezler.
- ❖ Para üstü verirken yanlış hesaplama yaparlar.
- ❖ Zamanı anlatmada, yer ve yönü bulmada zorlanırlar.
- ❖ Basit geometrik şekilleri çizmekte ve tanımlamakta sorun yaşarlar.
- ❖ Toplama işleme yaparken sıklıkla eldeki sayıyı unuturlar.
- ❖ Çarpım tablosunu ezberleme sıkıntısı yaşarlar.

$$\begin{array}{r} 54 \\ - 35 \\ \hline 19 \end{array}$$

1 2 3 4 5 6 7 8

1 2 3 4 5 6 7 8

$$\begin{array}{r} + 72 \\ 31 \\ \hline 103 \end{array}$$

◉ Disgrafi (Yazılı Anlatım Bozukluğu)

- Okuma ya da sözel ifade bozukluklarından kaynaklanmayan düşünceleri yazılı şekilde ifade etme bozukluğudur.

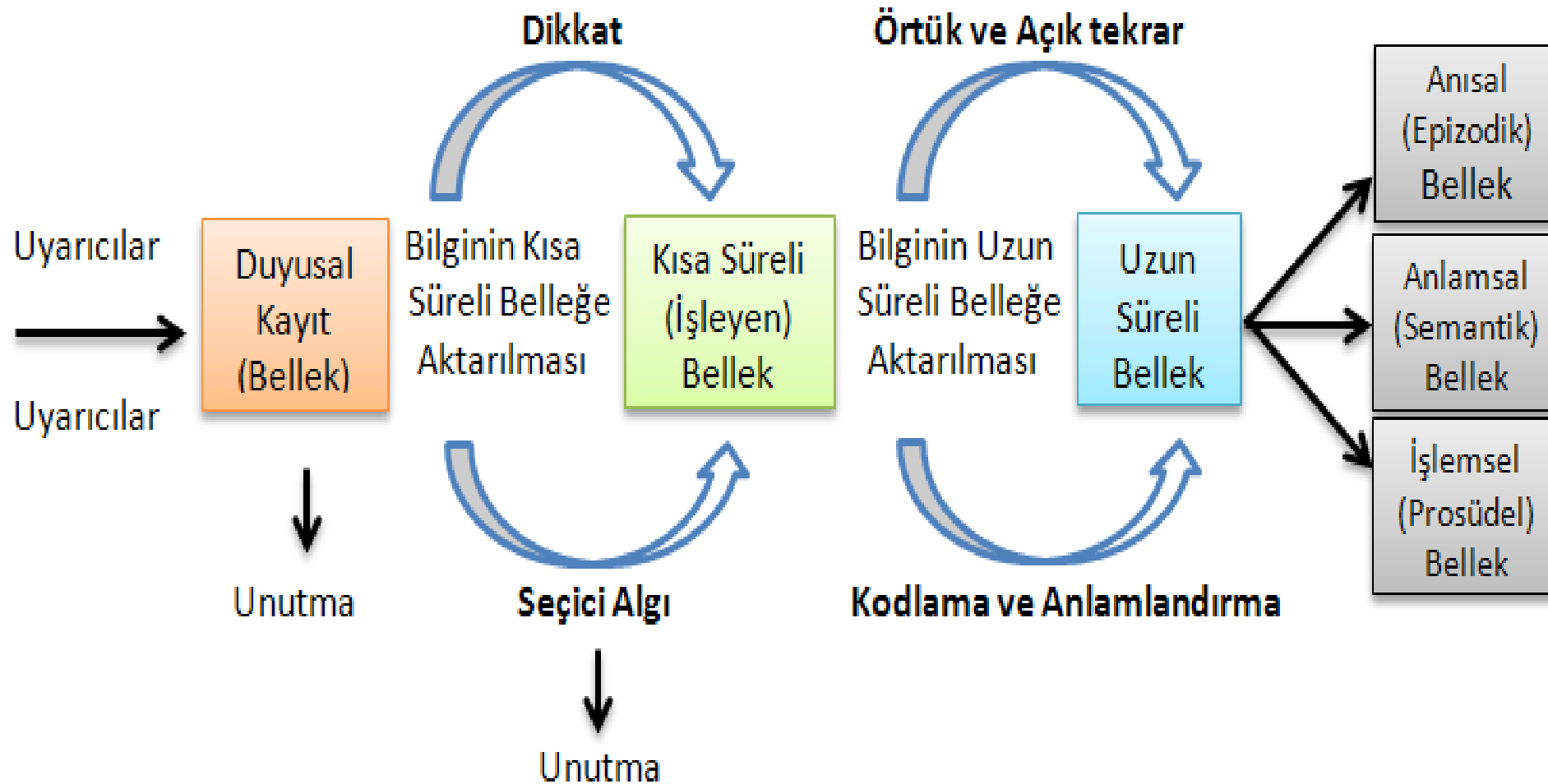
Okula ilk başlabım gün çok mutluymuş arkadaşlar
benim ilgi buyuyorlarbi saklanbağcıyordık
hönme4eoyndarlık sınıfımın numarası-3-G sınıfı
Anamın bairesine çok yakın bikerse sevdis
günbozluğübeni olmamıştı annemle sevcisi
Kaçırbinim zanetiler babam arda basıyla okulabırak
miyersen bizim sevristen içkimseyi ~~götürdük~~
Okul harekete alıştı bu harekete içkinse nal buhanu
bilmiyorlar ~~anmamız için~~ almabildik ve
ben be annem emeller be beni ve annem
Çıktırın söyle biten ve iki bakık sonra annem
bi bahardım ve anneme ben okul başlı buhum
Söyleyim annem be hemengulbi ve bairesine göt
dü ve bairesine atur bu bir anında vime
yegitik ~~anmamız için~~ bu ~~anında~~ dırıldık ve
gine bairesine gitik iki be bakika babam
bizi annemin lokaline götürdü yemek yer
bun dır an evi gitik ve uyubuk
ablama aleriyu be bim mitube bi. son
27, Mar, 1992. Kemal

- ❖ Okunaksız bir el yazısına sahiptirler.
- ❖ Bolca yazım hataları yaparlar.
- ❖ Genellikle kalemi yanlış tutarlar.

◉ Başka TürLü Adlandırılamayan Öğrenme Bozukluğu

- Okuma,yazma,matematik öğrenme bozukluğu tanı ölçütlerinden herhangi birinin tam olarak karşılanmadığı durumlarda bireyde var olan öğrenme bozukluğunu ifade eder.
- Zeka yaşı,zeka puanı,kronolojik yaşı ve aldığı eğitim göz önünde bulundurulduğunda beklenenin önemli ölçüde altında olmayan test başarısı göstermesi ile birlikte görülen, akademik başarısını önemli ölçüde etkileyen her üç alandaki sorunların var olmasıdır.

BİLGİYİ İŞLEME KURAMI

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKTA;

1) Girdi Aşaması: Duyu organları aracılığı ile bilginin beyinde algılanmasıdır. ÖÖG tanılı çocuklarda uyarıların algılanması açısından sıkıntılar yaşandığı görülmektedir.

2) İşleme Aşaması: Sıraya koyma, soyutlama ve organizasyon aşamalarını sırasıyla izleyen bilgi işleme aşamasıdır. ÖÖG tanılı çocuklarda bu aşamaların birinde ya da tümünde problem gözlenebilir.

3) Bellek-Depolama Aşaması: İşlenen bilgi depolanır. Bu aşamada ÖÖG tanılı çocuklarda kısa süreli bellek, uzun süreli bellek ya da işleyen bellekle ilgili sıkıntılar yaşanabilir.

4) Çıktı Aşaması: Beynin almış olduğu bilgiyi konuşma, yazma, jest ve mimikler yoluyla ifade edilmek üzere; dil ya da motor etkinlik alanlarına göndermesi gerekmektedir. ÖÖG tanılı çocuklarda bu alanların birinde ya da bir kaçında sıkıntılar yaşanabilir.

A B C D E
F G H I J K
L M N O P
Q R S T U
V W X Y Z

N
J
E
L
P
B
E
S
K
D
F
O
W
T
C
X
I
G
M
A
R
D
V
H
Y

A. ERIKSON'UN KİŞİLİLİK GELİŞİM DÖNEMLERİ

0-1 yaş

- Temel güvene karşı güvensizlik (Bebeklik dönemi)

1-3 yaş

- Özerkliğe karşı kuşku ve utanç (İlk çocukluk dönemi)

3-7 yaş

- Girişimciliğe karşı suçluluk (Okul öncesi dönem)

7-11 yaş

- Başarıya karşı aşağılık/yetersizlik duygusu (İlköğretim dönemi)

11/12-18 yaş

- Kimliğe karşı kimlik-rol karmaşası (Ergenlik dönemi)

18-35 yaş

- Yakınlığa karşı uzaklık-yalnızlık-yalıtılmışlık (Genç-İlk yetişkinlik)

35-65 yaş

- Üretkenliğe karşı durgunluk (Orta yetişkinlik dönemi)

65 yaş ve üstü

- Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (İleri yetişkinlik-Yaşlılık dönemi)

OKUL DÖNEMİNDE ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ YAŞAYAN ÇOCUK

- Okul Öncesi Dönem
- İlkokul Dönemi

GİRİŞİMCİLİĞE KARŞI SUÇLULUK (Okul Öncesi Dönem)

- İp atlama, top oynama, bisiklet sürme
- Ayakkabıyı ters giyme
- Sağ sol el kullanımında belirsizlik
- Makas kullanma

BAŞARIYA KARŞI YETERSİZLİK (İlkokul Dönemi)

- ◉ Sosyal becerilerdeki güçlükler
- ◉ Düşük akademik başarı
- ◉ Yönergeleri yanlış algılama
- ◉ Grup etkinliklerini sevmeme
- ◉ Oyunlara katılamama

- “ Akranları onları, aşırı bağımlı, daha az işbirlikçi ve sosyal açıdan daha az yeterli görürler.(Kuhne ve Wiener, 2000)

- “Öğretmenlerim aklımın yavaş çalıştığını, asosyal olduğumu ve ölene kadar aptal rüyalarımın peşinde sersemce savrulacağımı söylüyorlardı.”

Albert Einstein

- “Öğretmenlerim sersemim teki olduğumu söylüyor, babam da aptal olduğumu düşünüyordu. Bense artık budalanın teki olduğuma karar vermişim.”

Thomas Edison

- “Okul yıllarında kendimi oldukça bezgin ve cesaretim kırılmış hissederdim. Kendini sınıftan tamamen dışlanmış veya yarışın en sonunda hissetmek berbat bir duyguydu.”

Winston Churchill

KİMLİĞE KARŞI KİMLİK,ROL KARMAŞASI(Ergenlik Dönemi)

- ◉ Sosyal-duygusal uyum problemleri
- ◉ Karar verme güçlükleri
- ◉ Mesleki seçim
- ◉ Madde bağımlılığı
- ◉ Suça yönelim
- ◉ Depresyon, intihar

Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Psikososyal Özellikleri

Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların iletişim ve etkileşim kurmadaki sorunları onların dış dünyayı stresli bulup içe kapanmalarına neden olabilir. Başarılı olmak ve uyum sağlayabilmekle ilgili güçlükleri yüzünden bu çocuklar ayrılma girişimlerini de geciktirirler. Eğer çocuk dış dünyaya açılmak için zorlanırsa direnç geliştirebilir, etkileşime girmekten kaçır ya da zayıf ve yetersiz etkileşime girebilir (Silver, 1992).

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar davranışsal ve sosyal beceri alanlarında birtakım güçlükler yaşamaktadırlar. Yine bu güçlüklerle sahip çocukların öğretmenleri tarafından agresif, hiperaktif, dikkat eksikliği, içe çekilme, iç disiplinden ve sorumluluktan yoksunluk, dağınıklık, ilgisizlik, kızgınlık ve düşmanlık gibi davranış özellikleri gösteren çocuklar olarak tanımlandıkları ifade edilmiştir (McLeod, 1993).

BENLİK GELİŞİMİ

- ◉ Değersizlik hissi
- ◉ Yetersizlik hissi
- ◉ Aşağılanma duygusu
- ◉ Olumsuz benlik algısı
- ◉ Benlik saygısı
- ◉ Sınıf içi davranış problemleri
- ◉ Öfke duygusu
- ◉ Geri çekilme, içe kapanma

Öğrenme Güçlüğü olan çocukların sahip oldukları zihinsel kapasitelerine rağmen okulda yaşadıkları, özellikle okuma, yazma ve aritmetik derslerindeki başarısızlıkları (Miller, Butler & Lee, 1998), onları kendileri hakkında olumsuz düşünmeye itmekle birlikte benlik saygısı ve kendini kabul düzeylerine de olumsuz yönde yansıdığı yapılan çalışmalarda görülmüştür (Bear, Minke & Manning, 2002).

Çocuklar anksiyete ve değersizlik duygularını içlerine attıklarında benlik imajı oldukça fazla zarar görür. Kendisini yetersiz, kötü, aciz ve çaresiz hissedebilir. Aynı zamanda dış dünyadan gelebilecek tepkilerde bu düşüncelerini pekiştirebilir.

GÜÇLÜ OLDUĞU YÖNLER

- ◉ Merak ve çevreye ilgi
- ◉ Sözcükler yerine resimlerle düşünebilme
- ◉ Sezgisel yolla problem çözme
- ◉ Hayal gücü
- ◉ Yaratıcılık
- ◉ Pratik çözüm yolları
- ◉ Kılavuz kullanmadan makineyi çalıştırabilme, icat

KAYNAKÇA

- ◉ DSM-V, 2013
- ◉ Bender, William N. *Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler ve Eğitimleri*. Çev., Hakan Sarı. Ankara: Nobel Yayınları, 2016.
- ◉ Ekşi, Aysel. *Ben Hasta Değilim*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevi, 1999.
- ◉ Erdem, İpek. "5-7 Yaş Arası Çocukların Bilişsel Gelişim Düzeylerinin Dikkat Eksikliği ve Özel Öğrenme Güçlüğü Açısından Değerlendirilmesi." Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, 2017.
- ◉ Pekel, Duygu. "Özel Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Çocukların Üst Bilişsel Özelliklerinin Karşılaştırılması." Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 2010.
- ◉ Aslan, Kübra. "Özgül öğrenme güçlüğü'nün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme" (Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi 'nde sunulan bildiri, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Mayıs 11-13, 2015).
- ◉ Yazgan İnanç, Banu, ve Eşef Ercüment Yerlikaya. *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi, 2011.

TEŐEKKÜR EDERİZ

Fatma İSMAİLOĞULLARI
Meltem TEKİN
Sedef İNCE